

Guidelines for civil participation in political decision making

Unofficial translation into Polish

Lignes directrices relatives à la participation civile aux décisions politiques

Traduction non-officielle en polonais

Wytyczne w sprawie udziału społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych

© Council of Europe [September 2017], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe [septembre 2017], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

Wytyczne w sprawie udziału społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych

(przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 27 września 2017 na 1295. posiedzeniu zastępców ministrów)

Komitet Ministrów,

Uznając, iż uczestnictwo obywateli jest istotą demokracji;

Uznając, iż demokracja przedstawicielska opierająca się na prawie obywateli do swobodnego wyboru przedstawicieli w rozsądnych odstępach czasu, jest częścią wspólnego dziedzictwa państw członkowskich;

Biorąc pod uwagę, że demokracja bezpośrednia oparta na prawie do udziału w wyborach, oraz do podejmowania i podpisywania inicjatyw obywatelskich i wniosków o przeprowadzenie referendum, ma w niektórych państwach członkowskich długoletnią tradycję;

Mając na uwadze, że, demokracja uczestnicząca opierana na prawie do uczestniczenia w podejmowaniu decyzji w zakresie wykonywania prerogatyw i obowiązków władzy publicznej lub wywierania na nie wpływu, sprzyja rozwojowi demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej oraz że prawo do udziału obywateli w podejmowaniu decyzji politycznych powinno być zagwarantowane osobom fizycznym, organizacjom pozarządowym (NGO) i ogółowi społeczeństwa obywatelskiego;

Podkreślając że, odpowiedzialność za podejmowanie decyzji i rozliczenia się za nie spoczywa ostatecznie na władzach publicznych, posiadających demokratyczną legitymację w tym zakresie;

Biorąc pod uwagę dokumenty Rady Europy, które wspierają tworzenie przestrzeni dla uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego, takie jak:

- Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (ETS nr 5) wraz z Protokołami dodatkowymi;
- Konwencja Rady Europy o dostępie do dokumentów urzędowych (CETS nr 205);
- Zalecenie [Rec\(2003\)3](#) Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie zrównoważonego uczestnictwa kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji politycznych i publicznych;
- Zalecenie [CM/Rec\(2007\)14](#) Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie statusu prawnego organizacji pozarządowych w Europie;
- Kodeks dobrych praktyk w zakresie uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego w procesie podejmowania decyzji z 2009 roku;

Biorąc pod uwagę również dokumenty określające prawo do uczestnictwa:

- Protokół Dodatkowy do Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego w zakresie prawa do udziału w działalności władz lokalnych (CETS nr 207);
- Zalecenie [Rec\(2001\)19](#) Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym na szczeblu lokalnym;

Świadomy potrzeby dalszego wzmocnienia zaufania do naszych instytucji demokratycznych i ich wiarygodności oraz przekonany, że poszerzenie możliwości udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych jest jednym ze sposobów do osiągnięcia tego celu;

Zachęcając państwa członkowskie do korzystania z opinii, informacji i ekspertyz otrzymanych dzięki uczestnictwu obywateli oraz do rozwijania kultury czynnego uczestnictwa opartego na poszanowaniu praw człowieka, demokracji, i praworządności,

Przyjmuje następujące wytyczne i zachęca państwa członkowskie do jak najszerszego ich stosowania oraz do zapewnienia ich rozpowszechniania, w szczególności wśród wszelkiego rodzaju organów państwowych odpowiedzialnych za udział społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych lub w inny sposób zaangażowanych w ten proces.

I. Cel

1. Celem niniejszych wytycznych jest poprawa oraz ułatwienie udziału osób fizycznych, organizacji pozarządowych (NGO) oraz ogółu społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych

II. Terminologia

2. Następujące definicje mają zastosowanie do celów niniejszych wytycznych:

- a. udział społeczeństwa obywatelskiego”: aktywny udział osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz ogółu społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych władz publicznych. Udział społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych należy odróżnić od działalności politycznej w sensie bezpośredniego zaangażowania w partie polityczne oraz lobbingu, w sensie obrony interesów biznesowych;
- b. “proces decyzyjny”: opracowanie, przyjęcie, wdrożenie, ocena i nowelizacja dokumentu politycznego, strategii, ustawy lub rozporządzenia na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, lub jakiegokolwiek procesu, w którym podejmowana jest decyzja mająca wpływ na społeczeństwo lub jego część, przez organ władzy publicznej uprawniony do jej podejmowania;
- c. “organizacje pozarządowe (NGO)”: wolontariackie i samorządne podmioty lub organizacje ustanowione w celu realizacji głównie niedochodowych celów ich założycieli lub członków, zgodnie z zleceniem [CM/Rec\(2007\)14](#) Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie statusu prawnego organizacji pozarządowych w Europie. Mogą to być na przykład, grupy wolontariackie, organizacje non-profit, stowarzyszenia, fundacje, organizacje charytatywne lub grupy związane ze sobą położeniem geograficznym lub oparte na interesach oraz grupy rzecznicze;
- d. “społeczeństwo obywatelskie w szerokim rozumieniu”: wszystkie osoby oraz zorganizowane, lub mniej zorganizowane i nieformalne grupy, za pośrednictwem których osoby wnoszą swój wkład w życie społeczne lub wyrażają poglądy i opinie, w tym, gdy podnoszą kwestie dotyczące łamania praw człowieka, korupcji i innych nieprawidłowości lub zgłaszają krytyczne uwagi. Takie zorganizowane lub mniej zorganizowane grupy mogą obejmować organizacje zawodowe i społeczne, uniwersytety, ośrodki badawcze, organizacje religijne i niewyznaniowe oraz obrońców praw człowieka;
- e. “władza publiczna”: każdy organ wykonawczy, ustawodawczy lub administracyjny na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, w tym osoby sprawujące władzę wykonawczą lub funkcje administracyjne.

III. Warunki i zasady

Warunki umożliwiające udział społeczeństwa obywatelskiego

3. Uczestnictwo wymaga od wszystkich zaangażowanych stron jawnej i uczciwej wymiany poglądów, w celu zapewnienia uwzględnienia uwag społeczeństwa obywatelskiego przez władze publiczne posiadające uprawnienia decyzyjne. W związku z tym, warunki do rzeczywistego udziału społeczeństwa obywatelskiego obejmują:

- a. poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności, praworządność, przestrzeganie podstawowych zasad demokracji, zobowiązanie polityczne, jasne procedury, wspólne przestrzenie dialogu, oraz ogólnie dobre warunki dla aktywnego, pluralistycznego i trwałego społeczeństwa obywatelskiego;
- b. tworzenie i wspieranie przez państwa członkowskie przyjaznego środowiska obejmującego ramy polityczne, ramy prawne (tam gdzie to stosowne), oraz ramy praktyczne gwarantujące osobom fizycznym, organizacjom pozarządowym oraz ogółowi

społeczeństwa obywatelskiego rzeczywiste prawa do wolności zrzeszania się, wolności zgromadzeń, wolności słowa oraz wolności informacji;

- c. uznanie i ochronę oraz wsparcie roli społeczeństwa obywatelskiego w pluralistycznej demokracji, funkcjonowania w zakresie rzecznictwa oraz monitorowania spraw publicznych i wkładu w budowanie różnorodnego i aktywnego społeczeństwa.

Zasady

4. Udział społeczeństwa obywatelskiego powinien być wspierany i umożliwiany zgodnie z następującymi zasadami, które powinny być stosowane do wszystkich podmiotów zaangażowanych w udział społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych:

- a. wzajemny szacunek pomiędzy wszystkimi podmiotami jako podstawa do rzetelnej współpracy i wzajemnego zaufania;
- b. szacunek dla niezależności organizacji pozarządowych bez względu na to czy ich opinie są zgodne z opiniami władz publicznych, czy też nie;
- c. szacunek dla statusu władz publicznych, na których spoczywa odpowiedzialność i obowiązki rozliczalności społecznej za podejmowanie decyzji;
- d. jawność, przejrzystość i rozliczalność społeczna;
- e. reaktywność w odniesieniu do wszystkich podmiotów dostarczających stosowne informacje zwrotne;
- f. niedyskryminacja oraz włączanie, tak aby wszystkie głosy były wzięte pod uwagę, z uwzględnieniem najmniej uprzywilejowanych i najsłabszych;
- g. równość płci oraz równe uczestnictwo wszystkich grup, w tym grup szczególnego interesu i potrzeb, na przykład młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub mniejszości;
- h. dostępność poprzez używanie zrozumiałego języka oraz dostosowywanie sposobu uczestnictwa zarówno bez dostępu do Internetu, jak i za pomocą Internetu oraz z użyciem dowolnego urządzenia.

Podstawy udział społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych

5. Udział społeczeństwa obywatelskiego powinien starać się udostępniać, zbierać i przekazywać opinie poszczególnych osób bezpośrednio lub poprzez organizacje pozarządowe i/lub przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, zapewniając merytoryczną wymianę informacji i opinii, które będą wspierały świadomy proces podejmowania decyzji, tak, aby wyjść naprzeciw potrzebom społeczeństwa.

6. Udział społeczeństwa obywatelskiego powinien być zagwarantowany za pomocą odpowiednio dostosowanych, uporządkowanych i przejrzystych środków, a tam gdzie zachodzi konieczność, za pomocą instrumentów prawnych lub regulacyjnych, które mogłyby zawierać przepisy dotyczące rozpatrywania wniosków o odwołania lub roszczenia w przypadku nie spełnienia wymogów. Wszelkie ograniczenia i zastrzeżenia odnośnie udziału powinny być jasno określone w tych ramach i powinny być zgodne z Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz z odpowiednim orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

7. Różne etapy procesu decyzyjnego podejmowane przez władzę publiczną powinny być otwarte dla uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego.

8. Informacje powinny być łatwo dostępne, przejrzyste i udostępniane do wiadomości publicznej, z wyjątkiem utajnienia z przyczyn wyraźnie określonych prawem lub zastrzeżone ze względu na ochronę danych osobowych zgodnie ze stosownymi konwencjami Rady Europy i innymi zobowiązaniami międzynarodowymi.

9. Odpowiednie informacje powinny być udostępniane w terminie umożliwiającym wniesienie istotnego wkładu w treść, gdy decyzje są jeszcze odwracalne.

10. Władze publiczne powinny planować i organizować udział społeczeństwa obywatelskiego oraz jasno określić cele, podmioty, procedury i ramy czasowe, a także stosowane metody.

11. Władze publiczne powinny udostępniać aktualne i wyczerpujące informacje na temat procesu podejmowania decyzji oraz procedur umożliwiających uczestnictwo.

12. Władze publiczne powinny dążyć do unikania zbędnego obciążania osób, organizacji pozarządowych oraz ogółu społeczeństwa obywatelskiego w procesie ich uczestnictwa; mogą także podejmować stosowne działania, w celu ułatwiania udziału społeczeństwa obywatelskiego.

13. W sytuacji, gdy władze publiczne zapewniają wsparcie osobom fizycznym, organizacjom pozarządowym lub ogółowi społeczeństwa obywatelskiego w uczestnictwie obywatelskim, powinny to robić w sposób, który unika wpływania w jakikolwiek sposób na wynik uczestnictwa.

14. Tam, gdzie zachodzi konieczność, należy powołać lub doskonalić organy koordynujące w celu stworzenia lub organizowania procesu udziału społeczeństwa obywatelskiego, którego rola powinna być jasno określona, podkreślana i wspierana.

15. Władze publiczne oraz organizacje pozarządowe mogą zawierać porozumienia ramowe o współpracy celem wspierania udziału społeczeństwa obywatelskiego.

16. Z wyjątkiem szczególnych i jasno określonych okoliczności, wyznaczone ramy czasowe powinny zapewniać dostateczne możliwości do odpowiedniego przygotowania się i wniesienia konstruktywnych uwag. Analogicznie, korzystanie z ograniczonych procedur i/lub procedur angażujących ograniczoną liczbę podmiotów powinno być stosowane jedynie w wyjątkowych okolicznościach i ze ściśle określonych przyczyn.

17. Zakres i metody udziału społeczeństwa obywatelskiego powinny być współmierne do przedmiotowej kwestii. Władze publiczne powinny dążyć do możliwie najszerszego udziału i wkładu różnych grup, w tym tych, które są marginalizowane, w niekorzystnej sytuacji społecznej i słabsze.

18. Z wyjątkiem szczególnych okoliczności, które tego wymagają oraz są wyraźnie uzasadnione, władze publiczne, które proces zapoczątkowały, nie powinny podejmować ostatecznych decyzji do momentu zakończenia procesu udziału społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji.

V. Formy udziału społeczeństwa obywatelskiego

19. Udział społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji może przyjąć różne formy, w tym: przekazywania i udostępniania informacji, konsultacji, dialogu oraz czynnego udziału¹.

Przekazywanie i udostępnianie informacji

20. Na każdym etapie procesu podejmowania decyzji, wszystkie stosowne informacje powinny być przekazywane jasnym i łatwym do zrozumienia językiem oraz w odpowiednim i łatwo dostępnym formacie, bez nieuzasadnionych barier administracyjnych, i co do zasady, bezpłatnie, zgodnie z regułami otwartych danych publicznych².

¹ Zgodnie z kodeksem dobrych praktyk w zakresie udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesie decyzyjnym

² Informacje powinny być kompletne, aktualne, dostępne, przetwarzalne maszynowo, udostępnione w sposób niedyskryminujący, bez ograniczeń licencyjnych, a ich zgodność powinna być weryfikowalna.

21. Władze publiczne powinny zapewnić jak najszerszy dostęp, zarówno bez dostępu do Internetu, jak i w Internecie, do kluczowych dokumentów i informacji bez żadnych ograniczeń w wykorzystaniu ich do analizy i ponownego wykorzystywania informacji.

Konsultacje

22. Konsultacje umożliwiają władzom publicznym zasięgać opinii osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz ogółu społeczeństwa obywatelskiego na temat konkretnej polityki lub zagadnienia w drodze oficjalnej procedury.

23. Konsultacje mogą być przeprowadzane na różne sposoby i za pomocą różnych narzędzi, takich jak spotkania, wysłuchania publiczne, dyskusje grupowe, sondaże, ankiety i narzędzia cyfrowe.

24. Władze publiczne powinny udostępniać publicznie informacje zwrotne na temat wyniku konsultacji, a w szczególności informacje uzasadniające wszystkie ostateczne decyzje.

Dialog

25. Dialog to proces, który jest uporządkowany, długotrwały i zorientowany na wynik. Opiera się na wzajemnych korzyściach z wymiany opinii pomiędzy władzami publicznymi, osobami, organizacjami pozarządowymi oraz ogółem społeczeństwa obywatelskiego.

26. Władze publiczne, organizacje pozarządowe oraz ogół społeczeństwa obywatelskiego mogą rozważyć utworzenie różnych platform jako trwałej przestrzeni dialogu i uczestnictwa. Takie platformy mogą przeprowadzać regularne wysłuchania obywatelskie, organizować fora publiczne, rady doradcze i inne podobne struktury.

Czynny udział

27. Czynny udział odnosi się do możliwości udziału społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji stworzonej przez władze publiczne dla osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz ogółu społeczeństwa obywatelskiego, które wykracza poza przekazywanie i udostępnianie informacji, konsultacje i dialog. Może obejmować grupy robocze, komisje do wspólnego opracowania dokumentów oraz polityki i przepisów wymagających podjęcia ostatecznej decyzji przez stosowne władze publiczne.

28. Tam, gdzie zostały stworzone wspólne grupy robocze i komisje, władze publiczne powinny przyjąć przejrzyste kryteria i procedury służące reprezentowaniu osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz ogółu społeczeństwa obywatelskiego.

29. Różne rodzaje współpracy pomiędzy władzami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami ogółu społeczeństwa obywatelskiego mogą być odpowiednie na różnych etapach procesu podejmowania decyzji i mogą obejmować współpracę związaną z realizacją podjętych decyzji.

VI. Środki wykonawcze

30. W celu umożliwienia udziału społeczeństwu obywatelskiemu, zachęca się państwa członkowskie do jak najszerszego stosowania i upowszechniania wytycznych, tak aby władze publiczne podejmowały stosowne działania podnoszące świadomość, a przy tym upowszechniały wytyczne w języku lub językach urzędowych danego państwa jeśli zachodzi taka konieczność. Mogą to być przyjazne w użyciu przewodniki, broszury i inne narzędzia zarówno bez dostępu do Internetu, jak i w Internecie, szkolenia dla urzędników oraz zapewnienia właściwych środków w obszarze szkoleń dla członków społeczeństwa obywatelskiego.

31. Tam gdzie stosowne, państwa członkowskie powinny przyjąć lub dostosować przepisy i działania, tak, aby umożliwić władzom publicznym wykorzystanie wytycznych.

32. Państwa członkowskie mogą uwzględnić zaproszenie społeczeństwa obywatelskiego do:

- ogłaszania i upowszechniania informacji na temat możliwości uczestnictwa i pomocy w pozyskaniu opinii jak najszerszego grona zainteresowanych członków społeczeństwa obywatelskiego.
- wniesienie wkładu w ocenę wdrażania w życie przepisów i regulacji prawnych dotyczących udziału społeczeństwa obywatelskiego

33. Aby ocenić doświadczenia państw członkowskich w praktycznym zastosowaniu niniejszych wytycznych, Komitet Ministrów może zwrócić się do Europejskiego Komitetu ds. Demokracji i Rządzenia (CDDG) wraz z Konferencją Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych Rady Europy o zapewnienie stałego monitorowania i przekazania opinii Komitetowi Ministrów.

34. Komitet Ministrów może przekazać powyższe wytyczne Zgromadzeniu Parlamentarnemu, Komisarzowi Praw Człowieka Rady Europy, Kongresowi Władz Lokalnych i Regionalnych Europy, Konferencji Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych Rady Europy i zachęcić ich do upowszechniania i jak najszerszego stosowania wytycznych w ich własnej działalności.

ZAŁĄCZNIK do Wytycznych w sprawie udziału społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych

Teksty referencyjne

Rada Europy

Sekretarz Generalny

Sprawozdanie Roczne Sekretarza Generalnego w sprawie Stanu Demokracji, Praw Człowieka i Praworządności w Europie - Populizm - Jak silne są mechanizmy gwarantujące zachowanie równowagi politycznej?

[SG\(2017\)1](#)

Sprawozdanie Roczne Sekretarza Generalnego w sprawie Stanu Demokracji, Praw Człowieka i Praworządności w Europie - Wymogi bezpieczeństwa w Europie

[SG\(2016\)1](#)

Sprawozdanie Roczne Sekretarza Generalnego w sprawie Stanu Demokracji, Praw Człowieka i Praworządności w Europie - Wspólna odpowiedzialność na rzecz bezpieczeństwa demokratycznego w Europie

[SG\(2015\)1](#)

Sprawozdanie Roczne Sekretarza Generalnego w sprawie Stanu Demokracji, Praw Człowieka i Praworządności w Europie - Sprawozdanie Sekretarza Generalnego Rady Europy

[SG\(2014\)1](#)

Konwencje Rady Europy

Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności
[ETS No 5.](#)

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego
[ETS No. 122](#)

Protokół dodatkowy do Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego w sprawie prawa do uczestnictwa we władzach lokalnych

[CETS No. 207](#)

Europejska Konwencja w sprawie Uznania Podmiotowości Prawnej Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych

[ETS No. 124](#)

Europejska Konwencja o uczestnictwie cudzoziemców w życiu publicznym na szczeblu lokalnym
ETS No. 144

Europejska Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych
ETS No. 148

Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych
ETS No. 157

Zrewidowana Europejska Karta Społeczna
ETS No. 163

Konwencja Rady Europy o dostępie do dokumentów urzędowych
CETS No 205

Komitet Ministrów

- Zalecenia

Zalecenie CM/Rec(2015)3 dotyczące dostępu do praw społecznych młodzieży z dzielnic zagrożonych społecznie

Zalecenie CM/Rec(2014)7 o ochronie sygnalistów

Zalecenie CM/Rec(2014)6 dotyczące Przewodnika po prawach człowieka dla użytkowników internetu

Zalecenie CM/Rec(2012)2 o uczestnictwie dzieci i młodych ludzi poniżej 18 r.ż

Zalecenie CM/Rec(2011)14 o uczestnictwie osób niepełnosprawnych w życiu politycznym i publicznym

Zalecenie CM/Rec(2010)7 o Karcie Edukacji Obywatelskiej i Edukacji o Prawach Człowieka Rady Europy

Zalecenie CM/Rec(2010)5 w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej

Zalecenie CM/Rec(2009)2 w sprawie oceny, audytu i monitorowania uczestnictwa i polityk uczestnictwa na poziomie lokalnym i regionalnym

Zalecenie CM/Rec(2009)1 w sprawie demokracji elektronicznej (e-demokracji)

Zalecenie CM/Rec(2007)14 w sprawie podmiotowości prawnej organizacji pozarządowych w Europie

Zalecenie CM/Rec(2007)2 w sprawie pluralizmu mediów i różnorodności treści medialnych

Zalecenie Rec(2006)14 w sprawie obywatelstwa i udziału młodych ludzi w życiu publicznym

Zalecenie Rec(2006)1 w sprawie roli krajowych rad młodzieży w rozwoju polityki dotyczącej młodzieży

Zalecenie Rec(2004)15 w sprawie elektronicznego zarządzania

Zalecenie Rec(2004)13 w sprawie udziału młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym

Zalecenie Rec(2003)3 w sprawie zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji politycznych i publicznych

Zalecenie Rec(2002)2 w sprawie dostępu do oficjalnych dokumentów

Zalecenie [Rec\(2001\)19](#) w sprawie udziału obywateli w lokalnym życiu publicznym

Zalecenie [Rec\(98\)14](#) w sprawie w sprawie uwzględniania perspektywy tożsamości płci

- **Rezolucje**

Rezolucja [CM/Res\(2016\)3](#) w sprawie status uczestnictwa międzynarodowych organizacji pozarządowych w Radzie Europy

- **Wytyczne**

Wytyczne Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie ochrony i promowania praw człowieka w społeczeństwach zróżnicowanych kulturowo
[CM/Del/Dec\(2016\)1249/4.6-app8](#)

- **Deklaracje**

Deklaracja w sprawie kodeksu dobrych praktyk w zakresie udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesie decyzyjnym
[Decl\(21/10/2009\)](#)

Deklaracja w sprawie roli mediów społecznościowych w promowaniu spójności społecznej i dialogu międzykulturowego
[Decl\(11/02/2009\)](#)

Deklaracja: Sprawić aby równość płci stała się rzeczywistością
[CM\(2009\)68-final](#)

Deklaracja w sprawie działań Rady Europy mających na celu poprawę ochrony obrońców praw człowieka i promowanie ich działań
[Decl\(06/02/2008\)](#)

15. Konferencja europejskich ministrów odpowiedzialnych za samorządy lokalne i regionalne (Walencja, 15–16 października 2007 r.)

Deklaracja z Walencji: Strategia na rzecz innowacji i dobrego zarządzania na szczeblu lokalnym (15–16 października 2007 r.)
[CM\(2008\)14-add](#)

16. sesja Konferencji Ministrów Rady Europy odpowiedzialnej za planowanie przestrzenne (CEMAT) (Nafplio, Grecja, 17 czerwca 2014 r.)

Deklaracja z Nafplion: promowanie demokracji terytorialnej w planowaniu przestrzennym
[CM\(2014\)91](#)

Zgromadzenie Parlamentarne

- **Rezolucje**

[Rezolucja 2096 \(2016\)](#) Rezolucja „Jak można zapobiec niewłaściwym ograniczeniom działalności organizacji pozarządowych w Europie?”

[Rezolucja 2095 \(2016\)](#) Rezolucja w sprawie wzmocnienia ochrony i roli obrońców praw człowieka w państwach członkowskich Rady Europy

[Rezolucja 1746 \(2010\)](#) Rezolucja w sprawie demokracji w Europie: kryzys i perspektywy

[Rezolucja 1729 \(2010\)](#) Rezolucja w sprawie ochrony sygnalistów

Rezolucja 1589 (2007) w sprawie współpracy między Zgromadzeniem a Konferencją Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych

- **Zalecenia**

Zalecenie 2086 (2016) „Jak można zapobiec niewłaściwym ograniczeniom działalności organizacji pozarządowych w Europie?”

Zalecenie 2085 (2016) sprawie wzmocnienia ochrony i roli obrońców praw człowieka w państwach członkowskich Rady Europy

Zalecenie 1928 (2010) w sprawie demokracji w Europie: kryzys i perspektywy

Zalecenie 1864 (2009) w sprawie promowania uczestnictwa dzieci w decyzjach, które ich dotyczą

Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych

Europejska Karta Miejska II Kongresu: manifest nowej urbanistyki (2008)

Zrewidowana europejska karta uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym (21 maja 2003 r.)

- **Rezolucje**

Rezolucja 385 (2015) w sprawie wspierania aktywnego obywatelstwa poprzez budowanie partnerstwa ze społeczeństwem obywatelskim

Konferencja Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych

Rada ekspertów ds. Prawa organizacji pozarządowych. Przegląd zmian w standardach, mechanizmów i orzecznictwa 2013–2015
OING Conf / Exp (2015) 2

Rada ekspertów ds. Prawa organizacji pozarządowych. Regulowanie działalności politycznej organizacji pozarządowych, 2015
OING Conf / Exp (2015) 3

Kodeks dobrych praktyk w zakresie udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesie decyzyjnym
CONF/PLE(2009)CODE1

Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka)

Wspólne wytyczne Komisji Weneckiej i Biura OBWE ds. Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (OBWE / ODIHR) w sprawie wolności zrzeszania się
CDL-AD(2014)046E

Europejski Komitet ds. Demokracji i Rządzenia (CDDG) - Wspólna grupa robocza CDDG i Konferencji Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych.

Udział społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych - przegląd norm i praktyk w państwach członkowskich Rady Europy (maj 2016 r.)
[ECNL-COE

Teksty innych organizacji międzynarodowych

Unia Europejska

Traktat lizboński zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską
[\(2007/C306/01\)](#)

Komunikat Komisji - W kierunku wzmocnionej kultury konsultacji i dialogu - Ogólne zasady i minimalne standardy konsultacji z zainteresowanymi stronami przez Komisję;
[COM/2002/0704](#)

Komisja Wspólnot Europejskich COM (2001) 428, Biała księga w sprawie europejskiego zarządzania
[COM/2001/428](#)

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)

Zalecenia dotyczące zwiększenia udziału stowarzyszeń w publicznych procesach decyzyjnych od uczestników do forum społeczeństwa obywatelskiego zorganizowanego na marginesie Dodatkowego Spotkania Wymiaru Ludzkiego w 2015 r. dotyczącego wolności pokojowego zgromadzania się i stowarzyszania się, kwiecień 2015 r.
[HDIM.NGO/0033/15](#)

Organizacja Narodów Zjednoczonych

1966 r., wejście w życie 23 marca 1976 r. zgodnie z art. 49
[CCPR 16/12/1966 Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych, podpisany 16 grudnia](#)

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych i protokół fakultatywny

- Rada Praw Człowieka ONZ

Rezolucja w sprawie promowania i ochrony wszystkich praw człowieka, praw obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych, w tym prawa do rozwoju - Równy udział w sprawach politycznych i publicznych
[A/HRC/33/L.28](#)

Praktyczne zalecenia dotyczące tworzenia i utrzymywania bezpiecznego i sprzyjającego otoczenia dla społeczeństwa obywatelskiego, oparte na dobrych praktykach i doświadczeniach, 11 kwietnia 2016 r.
[A/HRC/32/20](#)

Równy udział w sprawach politycznych i publicznych: rezolucja przyjęta przez Radę Praw Człowieka, 12 października 2015 r.
[A/HRC/RES/30/9](#)

Przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego: rezolucja przyjęta przez Radę Praw Człowieka, 3 października 2014 r.
[A/HRC/RES/27/31](#)

Przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego: tworzenie i utrzymywanie, zgodnie z prawem i w praktyce, bezpiecznego i sprzyjającego otoczenia: rezolucja / przyjęta przez Radę Praw Człowieka, 9 października 2013 r.
[A/HRC/RES/24/21](#)

- Komitet Praw Człowieka ONZ

Komentarz ogólny nr. 25: Prawo do uczestnictwa w sprawach publicznych, prawo do głosowania oraz prawo do równego dostępu do usług publicznych (Art. nr 25) z 27 sierpnia 1996
[CCPR/C/21/Rev.1/Add.7](#)

- **Europejska Komisja Gospodarcza ONZ**

Europejska Komisja Gospodarcza ONZ (EKG), Konwencja o Dostępie do Informacji, Udziale Społeczeństwa w Podejmowaniu Decyzji oraz Dostępie do Sprawiedliwości w Sprawach Dotyczących Środowiska (Konwencja z Aarhus), 1998 r.
Konwencja z Aarhus